
DETERMINANȚI AI SATISFACȚIEI CU ȘCOALA. STUDIU ÎN RÂNDUL ELEVILOR DE LICEU DIN ORADEA¹

Sergiu Bălțătescu

Introducere

Una din variabilele care trebuie luată în considerare în analiza schimbărilor petrecute în sistemul educațional este satisfacția cu școala, indicator al calității școlii, dar și al impactului contextului educațional asupra elevului. O analiză a acestui indicator este cu atât mai importantă în contextul discuțiilor despre fenomenul *dezangajării școlare*, caracterizat prin insatisfacție și o detașare afectivă a elevului față de toate elementele școlii, ce are un efect puternic asupra rezultatelor educaționale. Satisfacția cu școala este de asemenea importantă în condițiile în care elevul și familia acestuia sunt priviți ca beneficiari ai serviciilor educaționale.

Această lucrare urmărește să arunce o lumină asupra nivelelor, structurii și corelatelor satisfacției cu școala în România, folosind datele unei anchete pe un eșantion de 1933 de adolescenții școlari din clasele 9-12 din Oradea. Sunt introduși mai mulți indicatori care operaționalizează satisfacția cu mai multe aspecte ale relației elevului cu școala și este identificată dimensionalitatea scalei. Nivelurile satisfacției școlare sunt studiate în raport cu evaluările altor domenii relevante pentru viața adolescentului, dar este evidențiată și variația în funcție de genul și vârsta elevului. În final este realizat un model al predictorilor satisfacției cu școala la adolescenții orădeni.

Satisfacția cu viața a elevilor și satisfacția cu școala

Satisfacția cu viața este definită ca evaluarea cognitivă a vieții ca întreg (Diener, 1994; Veenhoven, 1997). Între satisfacția cu viața ca întreg și satisfacția cu domeniile vieții există o legătură cauzală directă: evaluarea globală a vieții este o compunere, după un algoritm propriu individului, dar într-o anumită privință și determinat social a evaluărilor cognitive ale diferitelor domenii ale vieții (Bălțătescu, 2007).

¹ Articolul folosește date obținute în cadrul proiectului de cercetare „*Adolescenții - viitorii cetățeni: studiu longitudinal al procesului de excluziune socială la adolescenții școlari*” finanțat prin grant CNCSIS, tip A 497/2006

Școala este unul din domeniile esențiale ale vieții adolescentului, ea reprezentând principală lui ocupație. Satisfacția cu școala în general prezice în egală măsură, ca și satisfacția cu timpul liber, satisfacția cu realizările din viață (Bălățescu și Cummins, 2007). Școala mai conferă identitate, clădește stima de sine și competența socială, dar este și locul care prilejuiește numeroase relații sociale (cu colegii și profesorii). De aceea școala are un loc central în viața copilului și adolescentului și ne așteptăm ca ea să aibă o contribuție importantă la bunăstarea subiectivă.

Satisfacția cu școala reprezintă „evaluarea cognitivă a calității vieții școlare” (Huebner, 1994). Ea este studiată deopotrivă de cercetătorii în domeniul educației, ca măsură subiectivă, centrată pe elev, a calității școlii, dar și de cei în domeniul calității vieții, școala fiind unul din domeniile importante ale vieții copilului și adolescentului în general, în multe privințe similar cu munca pentru adult (Epstein, 1981). Perspective mai recente tind să accentueze faptul că rezultatele școlii nu trebuie privite doar din perspectiva cognitivă a performanței școlare, ci și din cea sociologică de integrare a copilului în grupul școlar (Phillips, 1993).

Ca și în cazul muncii, satisfacția și performanța școlare sunt corelate: insatisfacția cu școala este asociată cu nivele reduse ale reușitei școlare și prezice absenteismul și abandonul școlar (Epstein și McPartland, 1976). Totuși, relația cauzală nu este neapărat clară, unii teoreticieni considerând că performanța școlară redusă este o sursă importantă a dezangajării școlare la copii și adolescenți. Alții afirmă că la risc de insatisfacție școlară sunt și elevii din grupul supradotaților, pe care școala pur și simplu îi plictisește (Kanevsky și Keighley, 2003).

Există numeroase studii care arată că elevii nemulțumiți cu școala arată probleme comportamentale, inclusiv ideea de suicidare, au un nivel mai ridicat al consumului de substanțe psihotrope și nivele mai mari ale depresiei (Huebner și Diener, 2008).

Între satisfacția cu școala și satisfacția cu viața există corelații semnificative, evaluate la nivelul .30–.40 pentru elevii din SUA, în cea mai recentă trecere în revistă a domeniului (Huebner și Diener, 2008). Aceeași sursă arată că școala este evaluată din punctul de vedere al satisfacției cel mai scăzut în comparație cu celelalte domenii precum familia, prietenii, sinele și mediul social. Totuși, ca în cazul celorlalți indicatori de satisfacție, rapoartele subiecților dau o medie pozitivă: mai mulți elevi sunt mulțumiți de școală în general decât cei nemulțumiți de aceasta. Tot ca și în cazul bunăstării subiective, autorul conchide că, în afară de gen și clasă, variabilele socio-demografice au o influență scăzută asupra satisfacției școlare.

Astfel, fetele au fost găsite ca având nivele ale satisfacției școlare mai ridicate decât băieții, deși diferența este mai degrabă redusă. De asemenea, satisfacția cu școala cunoaște variații puternice în funcție de clasa școlară,

patternul fiind de descreștere semnificativă după ciclul primar (Hirsch și Rapkin, 1987).

Satisfacția cu școala cunoaște multiple dimensiuni, precum relațiile cu colegii, relațiile cu profesorii și cu procesul de învățământ în general, ca și cu propria performanță școlară. Astfel:

1. Puternic corelat cu satisfacția față de școală este *climatul școlar*, care include între altele variabile precum *relațiile pozitive dintre elevi și profesori și participarea elevilor la decizii* (Baker, 1998).
2. Și *relațiile cu colegii* au o influență pozitivă, însă unii autori consideră că această asociere este întâlnită doar la școlari de vârstă mai mare.
3. Unul din factorii exteriori școlii cu influență importantă este *satisfacția cu viața de familie*, ceea ce-i face pe unii autori să accentueze asupra necesității luării în considerare a influențelor exterioare asupra experiențelor pozitive în școală (Huebner, Ash și Laughlin, 2001).
4. Performanța școlară scăzută, măsurată prin notele primite (Epstein și McPartland, 1976; Huebner și Gilman, 2006).
5. Se pare că și participarea redusă în activități extrașcolare conduce la o satisfacției cu școala mai scăzută (Huebner și Gilman, 2006).
6. Chiar și variabile precum participarea în activități în afara școlii, dar și preocuparea pentru propriul aspect fizic, pot fi importante pentru satisfacția școlară (Huebner și McCullough, 2000).
7. În sfârșit, variabilele psihologice precum locul controlului și stima de sine intervin și ele în relație, dar diferit în funcție de vârstă (Huebner, Ash și Laughlin, 2001), ceea ce aduce argumente în favoarea studiului longitudinal al acestei variabile.

Închei acest subcapitol cu considerația lui Huebner și Diener (2008) că cercetarea în domeniul satisfacției cu viața și a satisfacției școlare este încă în fază de pionierat.

Obiectivele cercetării

Această lucrare urmărește să arunce o lumină asupra satisfacției cu școala în România. Îmi propun să studiez nivelurile, dimensionalitatea și determinanții satisfacției cu școala în contextul dimensiunilor calității vieții adolescentului. Obiectivele lucrării sunt următoarele:

1. Evidențierea nivelelor satisfacției cu școala în comparație cu satisfacția cu celelalte domenii ale vieții adolescentului;
2. Testarea dimensionalității itemilor de satisfacție cu școala;
3. Studiarea determinanților satisfacției cu școala.

Metodologie

Pentru aceasta am folosit un eșantion de 1933 de elevi din clasele 9-12 din unitățile de învățământ din Oradea. Datele au fost culese în primul val al anchetei proiectului *Adolescenții - viitorii cetățeni: Studiu longitudinal al*

procesului de excluziune sociala la adolescenții școlari , în perioada noiembrie 2006-februarie 2007. 42,4% dintre subiecți sunt de sex masculin, iar 57,6% de sex feminin. Structura eșantionului după clasă a fost următoarea:

Tabel 1. Distribuția eșantionului în funcție de clasă.

Clasa	Procent
a 9-a	26,1 %
a 10-a	28,5 %
a 11-a	24,1 %
a 12-a	21,5 %

Măsurile de satisfacție folosite au fost următoarele:

1. Satisfacția cu viața ca întreg;
2. Personal Wellbeing Index, dezvoltat de International Wellbeing Group (Cummins et al., 2004), care cuprinde 8 itemi, pe o scală de la 0 la 10, privind satisfacția cu:
 - Nivelul de trai;
 - Sănătatea ;
 - Realizările din viață;
 - Relațiile personale;
 - Siguranța personală;
 - Sentimentul legăturii cu comunitatea;
 - Siguranța viitoare;
 - Religia sau împlinirea spirituală.

În afară de aceasta, am propus un item suplimentar: satisfacția cu viața sentimentală (Bălțătescu și Cummins, 2007).

3. Patru itemi care măsoară satisfacția cu școala:
 - Rezultatele tale școlare;
 - Relația cu colegii de școală;
 - Relația cu profesorii;
 - Școala în general.
4. Itemi referitori la satisfacția cu relațiile personale și de petrecerea timpului liber:
 - Modul cum te înțelegi cu mama ta;
 - Modul cum te înțelegi cu tatăl tău;
 - Relațiile din familie;
 - Modul cum îți petreci timpul liber;
 - Relațiile cu prietenii tăi.

Rezultate

Testarea dimensionalității itemilor de satisfacție cu școala

Dimensiunile bunăstării subiective au fost studiate prin metoda Analizei Componentelor Principale, rezultatele fiind rotite folosind metoda

Varimax cu normalizare Kaiser. Au reieșit trei factori. Primul, care explică 35% din varianța totală, cuprinde cei 8 itemi ai PWI și itemul suplimentar propus. Variabilele relaționale și de timp liber încarcă toate în al doilea factor, explicând 11% din varianța totală, iar variabilele de satisfacție cu școala în al treilea factor, explicând 6% din varianța totală.

Tabel 2. Analiza componentelor principale asupra a 23 de variabile de satisfacție. Matricea rezultată a fost rotită folosind metoda Varimax cu normalizare Kaiser.

	Factor 1 (PWI + viața sentimentală)	Factor 2 (Relații & timp liber)	Factor 3 (Școală)
Satisfacția cu viața ca întreg	0,481	0,371	0,212
Nivelul tău de trai?	0,562	0,253	0,155
Sănătatea ta?	0,594	0,205	0,061
Ceea ce reușești să realizezi în viață?	0,712	0,168	0,181
Relațiile tale personale?	0,767	0,126	0,095
Siguranța ta personală?	0,792	0,063	0,131
Modul cum simți că faci parte din comunitatea tău?	0,726	0,164	0,120
Siguranța ta viitoare?	0,781	0,067	0,130
Religia sau împlinirea ta spirituală?	0,569	0,155	0,138
Viața ta sentimentală?	0,628	0,151	0,074
De rezultatele tale școlare?	0,164	0,081	0,654
De relația cu colegii de școală?	0,186	0,157	0,583
De relația cu profesorii?	0,159	0,072	0,826
De școală, în general?	0,068	0,132	0,782
Modul cum te înțelegi cu mama ta?	0,100	0,819	0,104
Modul cum te înțelegi cu tatăl tău?	0,102	0,669	0,085
Relațiile din familie?	0,143	0,872	0,162
Modul cum îți petreci timpul liber?	0,321	0,687	0,111
Relațiile cu prietenii tăi?	0,338	0,592	0,086
Varianța totală explicată	34,9%	10,9%	5,7%

Aceste rezultate arată în primul rând consistența internă a scalei Personal Wellbeing Index, ca și a celorlalte scale (relațională și de satisfacție cu școala). O explicație alternativă este că avem de-a face aici cu un efect de halou în cadrul fiecărei dimensiuni, dat fiind că itemii reprezentând aceste dimensiuni au fost introduși în locuri diferite din chestionar.

Cei 4 itemi de satisfacție cu școala au o fidelitate bună (Krombach alfa=0,72). Prin urmare am construit din acești itemi o scală numită „satisfacția cu viața” care variază de la 0 la 40 de puncte.

Satisfacția cu domeniile vieții

În următorul tabel am reprezentat nivelurile medii pe clase ale tuturor indicatorilor de satisfacție:

Tabel 3. Nivelurile medii ale satisfacției cu diferitele domenii ale adolescentului în funcție de clasă

	Clasa			
	9	10	11	12
Satisfacția cu viața ca întreg	7,5	7,6	7,3	7,1
Nivelul tău de trai?	8,1	7,7	7,5	7,3
Sănătatea ta?	8,4	8,2	8,0	7,9
Ceea ce reușești să realizezi în viață?	7,8	7,8	7,6	7,5
Relațiile tale personale?	8,2	8,1	7,9	7,7
Siguranța ta personală?	8,3	8,2	8,1	7,7
Modul cum simți că faci parte din comunitatea tău?	8,2	7,9	7,7	7,7
Siguranța ta viitoare?	8,1	8,0	7,6	7,5
Religia sau împlinirea ta spirituală?	8,4	8,1	7,8	7,5
Viața ta sentimentală?	7,8	7,6	7,5	7,1
De rezultatele tale școlare?	6,4	6,7	6,7	6,3
De relația cu colegii de școală?	8,1	7,9	7,6	7,2
De relația cu profesorii?	7,2	6,9	7,0	6,5
De școală, în general?	7,4	6,9	6,8	6,0
Modul cum te înțelegi cu mama ta?	8,4	8,4	8,1	8,1
Modul cum te înțelegi cu tatăl tău?	8,2	8,2	7,7	7,6
Relațiile din familie?	8,5	8,5	8,1	8,0
Modul cum îți petreci timpul liber?	8,5	8,3	8,2	8,0
Relațiile cu prietenii tăi?	8,7	8,5	8,3	8,3

Se observă că evaluările cele mai ridicate le au domeniile relaționale (relațiile cu prietenii, modul cum te înțelegi cu tatăl tău/cu mama ta, relațiile din familie) și cele legate de timpul liber. La polul opus se află satisfacția cu rezultatele școlare, dar și relațiile cu profesorii. Dintre indicatorii de satisfacție cu școala, nivelul cel mai ridicat îl are satisfacția cu colegii, iar nivelurile medii cele mai mici le au relațiile cu profesorii și satisfacția cu rezultatele școlare.

Aproape toate nivelurile evaluărilor domeniilor vieții scad cu clasa (adică cu vârsta). Explicația discutată în altă parte (Bălătescu și Cummins, 2006) a fost aceea că în țara noastră adolescenții sunt într-o mai mare măsură dependenți de părinții lor, iar sprijinul economic din partea părinților are un efect de atenuare a dificultăților tranziției. Drept rezultat, adolescenții sunt mai sănătoși, se simt mai în siguranță și au un nivel de trai mai ridicat decât părinții lor. Pe măsura creșterii în vârstă a copiilor, capacitatea părinților de a-i feri de dificultățile vieții scade, așa încât nivelurile bunăstării subiective scad în adolescență. O explicație alternativă, oferită de Cummins și Nistico (2002), este că datorită mecanismului psihologic numit de el “homeostatic”, care

menține relativ ridicate nivelurile percepției bunăstării subiective, dar și a umbrelei parentale, satisfacția cu viața a adolescenților este mai ridicată decât cea a adulților. Practic, homeostaza cognitivă nu a fost „înfrântă” de condițiile adverse pentru că nu a existat suficient timp pentru ca dificultățile economice să erodeze acest mecanism.

O altă constatare este că toate nivelurile medii sunt mult deasupra medianei scalei. Adolescenții își evaluează pozitiv toate aspectele vieții lor, fie că e vorba de școală, de familie sau de prieteni.

Niveluri ale satisfacției cu școala

Am văzut că cei patru indicatori ai satisfacției pot fi reușiți într-o scală. În cele ce urmează vom descrie comportamentul acestei scale în funcție de variabilele socio-demografice.

Din tabel se observă că nivelurile medii ale satisfacției cu școala variază semnificativ de la o școală la alta, dar se mențin deasupra nivelului median de 20. Putem atribui aceste diferențe deopotrivă componenței socio-demografice diferite a claselor selectate din aceste licee, dar și climatului din aceste instituții de învățământ.

Tabel 4. Nivelurile medii ale satisfacției cu viața în funcție de instituția de învățământ

	Satisfacția cu școala (0-40)
Lic teologic baptist Emanuel	31,7
Lic teologic penticostal	31,7
Lic sportiv Bihorul	30,9
Colegiul Național Mihai Eminescu	30,1
Colegiul tehnic Traian Vuia	29,5
Colegiul economic Partenie Cosma	29,2
Liceul teoretic Onisifor Ghibu	29,0
Colegiul tehnic M. Viteazul	28,8
Gr Șc. V. Voiculescu	28,1
Lic. Ped. Iosif Vulcan	27,7
Liceul teoretic Lucian Blaga	27,6
Gr. Șc. Transilvania	27,5
Liceul teoretic Aurel Lazar	27,3
Liceul de Artă	27,3
Liceul Teologic Greco-Catolic	27,0
Liceul teoretic Ady Endre	26,8
Colegiul tehnic D. Leonida	26,8
Gr. Șc. A. Șaguna	26,8
Gr. Șc. C. Brâncuși	26,5
Colegiul Național Emanuel Gojdu	25,8
Lic. teologic reformat	24,9

Așa cum este prezis de teorie, satisfacția cu școala variază și în funcție de gen și de clasă. Astfel, cu excepția clasei a XII-a, fetele sunt mai mulțumite de școală, iar nivelurile medii ale acestei variabile scad cu clasa. Mediile valorilor scalei de satisfacție cu școala în funcție de clasă și sex sunt reprezentate în figura 1.

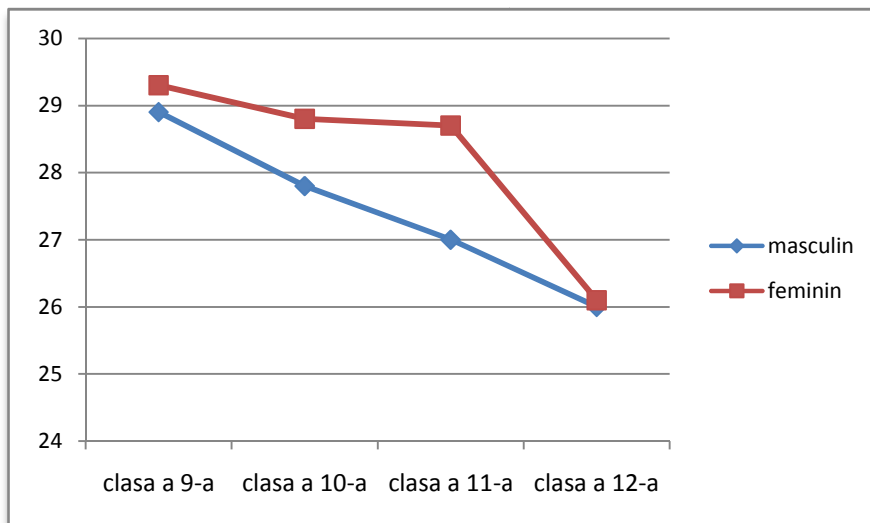

Figura 1. Nivelurile satisfacției cu școala în funcție de gen și de clasă

În cele ce urmează am urmărit să introducem un model explicativ al satisfacției cu școala care să sintetizeze contribuția independentă a mai multor categorii de variabile: socio-demografice și de background familial, bunăstare psihologică, performanța școlară, climat școlar, participarea la activități extrașcolare.

Am introdus variabilele în blocuri. Modelul întâi de regresie a cuprins variabilele socio-demografice și de background familial.

- Genul (1=băiat)
- Clasa (dummy pentru clasele a 10-a, a 11-a și a 12-a)
- Nivelul de instrucție al tatălui (1-până la 8 clase – 4-studii superioare)
- Nivelul de instrucție al mamei (1-până la 8 clase – 4-studii superioare)
- Mediul de proveniență rural al elevului (1=rural)
- Elevul provine dintr-un oraș mic (1=oraș mic)
- Dotarea materială din gospodărie (scală sumativă de deținere a 4 bunuri de utilizare îndelungată la domiciliu: mașină de spălat automată, calculator și telefon mobil și loc pentru învățat acasă).

Acest model, prezentat în tabelul 5, susține constărilor pe baza analizei nivelurilor medii. Astfel, sexul masculin are o contribuție independentă negativă, cum au și clasele a X-a și a XII-a (comparativ cu clasa a IX-a). O contribuție foarte redusă, dar semnificativă statistic o are domiciliul părinților în mediul rural. La fel se întâmplă cu nivelul de instrucție al mamei ($\beta = -0,03$). Foarte interesant este că nici educația părinților și nici dotarea materială a gospodăriei nu au vreo influență asupra satisfacției cu școala. Totuși, variabilele socio-demografice și de background familial explică numai 5% din variația variabilei independente.

Modelul al doilea include variabile de bunăstare psihologică, dar și variabile privind performanța școlară, atașamentul față de școală și evaluarea calității muncii profesorului:

- Stima de sine (variabila sumativă din 6 itemi, subset al scalei lui Rosenberg).
- Performanța școlară (mediei în ultimul semestru, logaritmată).
- Evaluarea școlii și a relațiilor școlare
 - a. Evaluarea climatului din școală (scală sumativă din 2 itemi: *Elevii se înțeleg bine cu profesorii; În școală există un adevărat spirit de echipă*)
 - b. Evaluarea calității muncii profesorului (Scală sumativă din 4 itemi: *Profesorii respectă opiniile noastre; Predarea în școală este de bună calitate; Profesorii sunt interesați de progresele elevilor; Profesorii mă laudă atunci când muncesc din greu la rezolvarea temelor și a exercițiilor*; $\alpha > 0,7$)
 - c. Victimizarea în școală (scală sumativă din 6 itemi precum *În ultimul an, cât de des s-a întâmplat ca: Un elev/elevă să spună cuvinte urâte despre mine; Să se facă glume pe seama mea; Un elev (o elevă) să-i facă pe prietenii lui/ei să fie împotriva mea*; $\alpha > 0,7$)
 - d. Angajament școlar (Scală sumativă din 4 itemi: *Poți învăța când sunt lucruri interesante de făcut; Reușești să îți termini zilnic tema pentru acasă; Poți învăța pentru o teză sau un extemporal; Te poți concentra să fii atent la ore*; $\alpha > 0,7$)

Introducerea acestei categorii de variabile anulează efectul independent al variabilelor socio-demografice, după cum se observă în tabelul 5. De asemenea, sporește semnificativ coeficientul de determinație, până la un nivel acceptabil de 25%.

Tabel 5. Coeficienții de regresie standardizați și probabilitatea asociată testului t pentru modelul cu variabile socio-demografice și cel cu predictorii compleți. Variabila dependentă: satisfacția cu școala.

	Modelul cu variabilele socio-demografice		Modelul cu variabile psihologice, rezultate școlare	
	B	T	Beta	t
sex masculin	-0,06	0,00	0,03	0,28
clasa a 10-a	-0,05	0,01	0,03	0,43
clasa a 11-a	-0,07	0,09	0,01	0,81
clasa a 12-a	-0,18	0,01	-0,03	0,31
mediu rural	0,03	0,00	-0,01	0,73
oraș mic	0,02	0,17	0,02	0,35
dotare cu mașină de spălat automată, calculator și telefon mobil și loc pentru învățat acasă	0,10	0,34	0,04	0,12
nivelul de instrucție al mamei	-0,02	0,00	-0,02	0,55
nivelul de instrucție al tatălui	0,02	0,53	0,00	0,96
stima de sine			0,09	0,00
media generală din ultimul semestru, logaritmată			0,18	0,00
angajament școlar			0,09	0,00
climatul în școală			0,25	0,00
calitatea percepută a muncii profesorului			0,16	0,00
elevul a fost victimizat în școală			-0,09	0,00
participarea în activități extrașcolare altele decât balurile			0,01	0,79
	$R^2=0,05$		$R^2=0,25$	

Dintre variabilele introduse în modelul al doilea, cea mai mare influență independentă o are climatul școlar ($\beta=0,25$). Evaluarea relației bune cu profesorii, ca și cea a spiritului de echipă, par să fie cele mai influente în acest sens. Pe locul al doilea este performanța școlară, pentru care am folosit ca indicator media generală din ultimul semestru, logaritmată ($\beta=0,18$). Urmează calitatea percepută a muncii profesorului ($\beta=0,16$). Contribuții egale, dar de sens contrar le au stima de sine ($\beta=0,09$) și experiența de victimizare în școală ($\beta=-0,09$). În fine, singura variabilă dintre cele introduse, care nu are coeficient beta semnificativ, este participarea în activități extrașcolare, altele decât balurile.

Concluzii și limitări

Satisfacția cu școala este o măsură centrată pe elev a calității școlii, ea fiind studiată și în relație cu celelalte domenii ale calității vieții copiilor și adolescenților. Lucrarea de față vine să umple un gol în ce privește studiul

acestei variabile în țara noastră. Folosind date de anchetă culese pe baza unui chestionar autoaplicat de peste 1933 de adolescenții școlari din clasele 9-12 din Oradea, am studiat empiric relația dintre satisfacția școlară și alți 19 indicatori ai calității vieții adolescentului. Analiza componentelor principale arată că indicatorii ce țin de școală formează o dimensiune separată. Nivelurile satisfacției cu școala scad o dată cu clasa, ca și celelalte măsuri ale bunăstării subiective. Explicațiile propuse țin de dinamica bunăstării subiective în România, dar și de un proces progresiv de dezangajare școlară. De asemenea, fetele au o o satisfacție cu școala mai ridicată decât băieții.

Atunci când introducem variabile psihologice precum stima de sine, ca și itemi de evaluare a diferitelor dimensiuni ale școlii (activitatea profesorilor, climatul școlar) ca și angajarea școlară, influența genului și a clasei devine nesemnificativă. Pe ansamblu, rezultatele noastre arată că modul de interacțiune al profesorilor cu elevii, climatul în clasă și modul cum școala reușește să angajeze elevii în procesul educațional sunt elemente foarte importante în crearea și menținerea satisfacției școlare.

Limitarea evidentă a acestui studiu ține însă de faptul că nu am folosit o variabilă globală de satisfacție cu școala, ci un construct ad-hoc din 4 itemi. Este posibil ca componentele acestui construct să fi influențat mărimea coeficienților beta obținuți în modelul final de regresie. Dezvoltări viitoare ar trebui să includă elaborarea unei scale de satisfacție școlară pentru elevii din România.

Bibliografie

Baker, J. A. (1998), The Social Context of School Satisfaction among Urban, Low-Income, African-American Students, *School Psychology Quarterly*, vol. 13, nr. 1, pp. 25.

Bălțătescu, S. (2007), *Fericirea în contextul social al tranziției postcomuniste din România. Teză de doctorat*, Universitatea București.

Bălțătescu, S., și Cummins, R. A. (2006), Using the Personal Wellbeing Index to explore subjective wellbeing of high-school and college students in Romania, *7th ISQOLS Conference: "Prospects for Quality of Life in the New Millennium"* July 17-2. 2006 Grahamstown / South Africa.

Bălțătescu, S., și Cummins, R. A. (2007), An exploration of the domain satisfactions of Romanian school adolescents using the Personal Wellbeing Index, În: M. J. Sirgy (Ed.), *8th ISQOLS Conference "From QOL Concepts to QOL Performance Measures"* December 6-10. 2007 San Diego, U.S.A.: International Society for Quality of Life Studies (ISQOLS).

Cummins, R. A., Arita, B., Bălțătescu, S., Dzuka, J., Casas, F., Lau, A., Guerrero, L. L., O'Neill, G., Tiliouine, H., Tonon, G., Verri, A., și Vitterso, J. (2004), The International wellbeing Index: A psychometric progress report, *Sixth ISQOLS Conference "Advancing Quality of Life in a Turbulent World"*, November 10-14, 2004 Philadelphia, U.S.

Cummins, R. A., şi Nistico, H. (2002), Maintaining Life Satisfaction: The Role of Positive Cognitive Bias, *Journal of Happiness Studies*, vol. 3, nr. 1, pp. 37-69.

Diener, E. (1994), Assessing Subjective Well-Being - Progress and Opportunities, *Social Indicators Research*, vol. 31, nr. 2, pp. 103-157.

Epstein, J. L. (1981). *The Quality Of School Life*. Lexington Books, Lexington, MA.

Epstein, J. L., şi McPartland, J. M. (1976), The Concept and Measurement of the Quality of School Life, *American Educational Research Journal*, vol. 13, nr. 1, pp. 15-30.

Hirsch, B. J., şi Rapkin, B. D. (1987), The Transition to Junior High School: A Longitudinal Study of Self-Esteem, Psychological Symptomatology, School Life, and Social Support, *Child Development*, vol. 58, nr. 5, pp. 1235-1243.

Huebner, E., şi Gilman, R. (2006), Students Who Like and Dislike School, *Applied Research in Quality of Life*, vol. 1, nr. 2, pp. 139-150.

Huebner, E. S. (1994), Preliminary Development and Validation of a Multidimensional Life Satisfaction Scale for Children, *Psychological Assessment*, vol. 6, nr. 2, pp. 149-158.

Huebner, E. S., Ash, C., şi Laughlin, J. E. (2001), Life Experiences, Locus of Control, and School Satisfaction in Adolescence, *Social Indicators Research*, vol. 55, nr. 2, pp. 167-183.

Huebner, E. S., şi Diener, C. (2008), Research on life satisfaction of children and youth: Implications for the delivery of school-related services, În: M. Eid şi R. J. Larsen (coord.), *The science of subjective well-being*, Guilford Press, New York, NY US, pp. 376-392.

Huebner, E. S., Laughlin, J. E., Ash, C., şi Gilman, R. (1998), Further validation of the Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale, *Journal of Psychoeducational Assessment*, vol. 16, nr. 2, pp. 118-134.

Huebner, E. S., şi McCullough, G. (2000), Correlates of School Satisfaction Among Adolescents, *Journal of Educational Research*, vol. 93, nr. 5, pp. 331.

Kanevsky, L., şi Keighley, T. (2003), To Produce or Not to Produce? Understanding Boredom and the Honor in Underachievement, *Roeper Review*, vol. 26, nr. 1, pp. 20-29.

Phillips, B. N. (1993). *Educational and Psychological Perspectives on Stress in Students, Teachers, and Parents*. Clinical Psychology Publishing Co., Inc., 4 Conant Square, Brandon, VT 05733 (\$29.50).

Veenhoven, R. (1997), Advances in understanding Happiness, *Revue Quebequoise de Psychologie*, vol. 18, pp. 29-79.